

Sadržaj

Događaji

Saopćenja za javnost

Konkursi

Linija za pomoć novinarima

Plan aktivnosti za naredni mjesec

Medijska scena: Javni RTV servis

Majmuni na javnom servisu

Piše: Eldin Hadžović

Javni servisi trebaju biti odgovorniji prema javnosti

Intervju: Igor Soldo

Etičko čišćenje javnog medijskog prostora

Piše: dr.sc. Vedada Baraković

Mediji se ne pridržavaju propisanih zakona i kodeksa

Piše: dr. Radmila R. Čokorilo

Marginalizovane grupe i govor mržnje

Piše: Aleksandar Žolja, Helsinški parlament građana Banjaluke

Uvodnik

Da postoje mnogi problemi na javnim servisima u BiH poznata je činjenica. Međutim, konkretni primjeri političkih pritisaka, ali i neprofesionalnosti medija ponekad mogu da iznenade i najupućenije. To se upravo dogodilo tokom konferencije o javnim servisima održanoj na Jahorini krajem prošlog mjeseca, na kojoj su izneseni brojni primjeri i za političke pritiske i za neprofesionalna postupanja novinara. Urednica informativnog programa BHT1 Suzana Stambol bila je pozvana na "informativni razgovor", gdje je pred članovima Upravnog odbora BHRT-a i Programskog savjeta morala pravdati svoje novinare koji su izvještavali o protestima pred skupštinom jer su, kako je rekla, "političari bili nezadovoljni izvještavanjem novinara, koji su poticali na proteste"? Nermina Zulić, direktorica RTVUSK, kaže da zbog političkih igara sve javne institucije u Bihaću bojkotuju tu televiziju, a iz opštine Bihać su im poručili da ne dolaze na njihove pres konferencije!?

S druge strane imamo nepoštivanje uređivačkih principa, prikriven govor mržnje, isključivanje drugih, (ne)odgovornost i netransparentnost javnih servisa prema građanima, nepostojanje jasne vizije reforme javnog servisa... Više od 50 učesnika dvodnevne konferencije "Uloga javnih servisa u BiH u prevenciji i smanjivanju govora mržnje u javnom prostoru" pokušali su da kroz diskusiju ponude prijedloge i rješenja za nagomilane probleme. Istakli su da javni RTV servisi moraju biti odgovorniji i transparentniji prema javnosti i da moraju poštovati međunarodne propise o profesionalnim i etičkim obavezama na koje su se obavezali, da se osnuju odjeli koji će raditi monitoring poslovanja javnih servisa ali i monitoring medijskih sadržaja kako bi se spriječilo širenje govora mržnje, da se promjeni način kako se biraju upravljačke strukture u javnim servisima.

Bilo je raznih mišljenja i prijedloga, ali ono što je sve povezivalo jeste želja za jakim javnim servisom. Međutim, pitanje je da li takva želja postoji i kod članova upravnih odbora javnih emitera i direktora radio-televizija koji nisu ni došli na ovu konferenciju (osim Igora Solde kojem je ranije podnio ostavku na mjesto člana UO RTVFBiH). Iako su uredno obaviješteni i pozvani na vrijeme, neki su se ispričali zbog nedolaska ranije preuzetim obavezama, a mnogi – kao generalni direktor BHRT Muhamed Bakarević i članovi UO tog javnog medija nisu se udostojili čak ni odgovoriti na poziv. Direktor RTRS Dragan Davidović išao je dotle da je svoj nedolazak, strah od susreta sa kolegama i mogućim kritikama na račun RTRS pokušao opravdati lažno tvrdeći kako na vrijeme nije dobio poziv!?! Iznenadujuće je da rukovodstvo javnih emitera ne žele da se sastanu sa novinarima i urednicima, svojim kolegama, predstavnicima međunarodne zajednice... kako bi čuli njihova mišljenja i prijedloge za rješavanje problema u javnim servisima. Ovakav stav rukovodećih ljudi na javnim servisima javne emitere može odvesti samo u još veću izolaciju unutar bh. medijske zajednice, a samim tim umanjiti njihove šanse za uspješnije rješavanje problema i pokretanje veće solidarnosti sa uposlenicima u PBS. Detaljan izveštaj sa ove konferencije možete pročitati u tekstu novinara Eldina Hadžovića, a o ulozi javnih emitera u suzbijanju govora mržnje pišu profesorice Vedada Baraković i Radmila Čokorilo, te Aleksandar Žolja iz Helsinškog parlamenta građana Banjaluke. Intervju za ovaj broj biltena uradili smo sa Igorom Soldom, nekadašnjim članom Upravnog odbora Federalne televizije.

Adis Šušnjar, Udruženje/udruga BH Novinari

Događaji

16.07.2013.

Reagovanje novinara iz regije na hajku u srbijanskim medijima

Novinari iz regije su u otvorenom pismu osudili medijske napade i poziv na linč na novinara i pisca Nedima Sejdinovića i Tomislava Markovića, te Natašu Kandić, nekadašnju direktoricu Fonda za Humanitarno pravo, a koji su počeli na portalu koren.rs. Napad su osudili i BH novinari. "Najoštrije osuđujemo bezočni napad na kolegu Nedima Sejdinovića, oličan u hušakom tekstu objavljenom na nacionalističkim portalima. Ovom prilikom poručujemo da su novinari regiona ujedinjeni u osudi neprofesionalnosti, šovinizma i poziva na linč", navodi se u pismu.

Vidi cijeli članak

Medijska scena: Javni RTV servis

Majmuni na javnom servisu

Piše: Eldin Hadžović

Ima tome, sad će i godina: nakon što predsjednik SDP-a BiH Zlatko Lagumdžija napokon nije uspio sam sebe pozvati u Dnevnik Federalne televizije, koja je već apsolutno bila postala simbol servilnosti javnog servisa prema jednoj političkoj partiji, u Parlamentu Federacije BiH pokrenuta je procedura imenovanja tri nova člana Upravnog odbora FTV-a, iako se po Zakonu o javnim emiterima može imenovati samo po jedan član godišnje. Obrazloženje zastupnika socijaldemokrata i njihovih saučesnika za svjesno kršenje zakona izvađeno je iz komunističkog naftalina: žurilo im se, pa nisu imali vremena za procedure! Predsjednik Federacije Živko Budimir odbio je potpisati Odluku o raspisivanju javnog konkursa za imenovanje članova Upravnog odbora, koja čak nije bila objavljena ni u Službenom listu, već samo u dvijema dnevnim novinama - Dnevnom avazu i bh. izdanju Večernjeg lista. Kao protivnici pravnog nasilja nad Javnim servisom nastupali su tada zastupnici SDA, Narodne stranke Radom za boljitak, te dvoje nezavisnih deputata, i samo je činjenica da federalna zakonodavna vlast nije u stanju pribaviti potrebnu većinu za donošenje odluka

Događaji

29.06.2013.

Javni servisi moraju biti odgovorniji javnosti

Javni RTV servisi moraju biti odgovorniji i transparentniji prema javnosti i moraju poštovati međunarodne propise o profesionalnim i etičkim obavezama na koje su se obavezali, istakli su 29. juna na Jahorini učesnici dvodnevne konferencije o javnim servisima. Na kraju konferencije jedan od zaključaka je bio da bi javni servisi trebali da osnuju odjele koji će raditi monitoring poslovanja javnih servisa ali i monitoring medijskih sadržaja kako bi se spriječilo širenje govora mržnje koji je postao prikriven, skriven aluzijama, ali koji je i dalje izražen.

Vidi cijeli članak

26.06.2013.

Zaustaviti banalizaciju govora mržnje

Policija i tužilaštva u BiH trebali bi napokon da prihvate odgovornost i počnu procesuirati govor mržnje u javnom prostoru, poručili su u Prijedoru učesnici radionice "Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu - procesuiranju slučajeva jezika mržnje" koju je u saradnji sa Vijećem Evrope organizovalo Udruženje BH novinari. Ekspertica Vijeća Evrope iz Strasbourga Onur Andreotti je kazala da posebno u Prijedoru primijetila banalizaciju govora mržnje ali i veliku želju građana da se tome stane u kraj.

Vidi cijeli članak

25.06.2013.

Govor mržnje nije sloboda govora

Radionica o temi "Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu - procesuiranju slučajeva jezika mržnje" održana je u Bihaću u organizaciji Udruženja BH novinari. Cilj radionice je unapređenje znanja i vještina medijskih radnika i organa iz istražno - pravosudnog sistema za prepoznavanje i suzbijanje govora mržnje kroz implementaciju postojećeg pravnog i profesionalnog okvira, kao i implementaciju standarda Evropske unije u bh. pravnoj praksi.

Vidi cijeli članak

24.06.2013.

Debata „Mediji, politika i moć“ u Klubu novinara Banjaluka

Vođeni maksimom da je „vijest samo ono što se od novinara na sve načine pokušava sakriti, dok je sve ostalo propaganda“, novinari okupljeni u Udruženju BH novinari - Klub novinara Banjaluka, organizovali su, u saradnji sa Fondacijom Fridrih Ebert debatu „Mediji, novinari, politika i moć“.

Vidi cijeli članak

24.06.2013.

Govor mržnje je prisutan i među djecom

Policija, tužilaštva, mediji i nevladine organizacije, ali i svi građani u BiH, trebali bi da postanu osjetljiviji na govor mržnje u javnom prostoru, da na njega reaguju, da ga osude i kazne, poručili su u Livnu učesnici radionice "Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu - procesuiranju slučajeva jezika mržnje".

Vidi cijeli članak

spriječila ponovno podjarmljivanje federalne televizije. U osam navrata.

Nije dugo trebalo, međutim, tadašnjim "spasiocima" neovisnosti FTV-a da pokažu svoje prave namjere, u dlaku identične namjerama vladajuće federalne koalicije, budući da su i sami počeli vršiti pritisak na FTV, u skladu sa svojim uvjerenjima da će uredništvo neizostavno stati na njihovu stranu. Urednik Vijesti FTV-a Avdo Avdić još čuva SMS federalnog ministra kulture i sporta Salmira Kaplana, člana SDA, u kojem ministar od urednika traži da se u centralnu informativnu emisiju pozove direktor Željeznica Federacije...

Urednica informativnog programa BHT1 Suzana Stambol bila je pozvana na "informativni razgovor", gdje je pred članovima Upravnog odbora BHRT-a i Programskog savjeta morala pravdati svoje novinare koji su izvještavali o protestima pred skupštinom jer su, kako je rekla, "političari bili nezadovoljni izvještavanjem novinara, koji su poticali na proteste". "Sastanak je zaključen konstatacijom da je, parafraziram, "javni servis prevagnuo na stranu građana, što se očigledno smatra nedopustivim", ispričala je šokirana urednica Stambol.

O trećoj velikoj komponenti bh. javnog servisa, RTRS-u, ne vrijedi trošiti riječi - u svom informativnom programu ta se televizija "u bobu" slaže sa SNSD-om Milorada Dodika, preuzimajući čak i njegovu huškačku i negacionističku retoriku, a da ne spominjemo da toj televiziji opozicija iz Republike Srpske, prema riječima potpredsjednika PDP-a Branislava Borenovića, ni u šali nema pristupa. RTRS u životu održavaju proračunske donacije, koje budu naročito izdašne pred izbore, kao što je pred posljednje Opće izbore u BiH toj televiziji uplaćeno pet miliona maraka...

Besplatna promidžba za političare

Ako je to ikako moguće, stanje je još i gore u javnim medijima na lokalnoj razini. Među 69 javnih radio-televizijskih postaja u BiH, koliko ih bilježi Regulatorna agencija za komunikacije, ama baš svaka se bori za goli opstanak, te je servilnost prema lokalnim

vlastima - općinama i kantonima - za njih naprosto pitanje života i smrti. Za finansiranje spomenutih televizija se godišnje izdvoji tačno 15.396.201 konvertibilna marka, što samo po sebi ni izbliza nije dovoljno za njihov normalan rad, naročito ako se ima u vidu da preko jedne trećine tog novca ide u TVSA, RTVTK i RTVUSK, a da se ostalih devet miliona KM dijeli na sve ostale. Pritom, televizija Unsko-sanskog kantona, kao jedna od "bogatijih", dobija nešto malo više od 800.000 KM, što je također daleko ispod osnovnih potreba za održavanje televizije u životu, a pravi Krezus u tom društvu je sarajevska kantonalna televizija, TVSA, koja iz proračuna dobija nešto oko četiri miliona KM. O uposlenim radnicima odavno niko ni ne vodi računa. Elvir Halilović sa RTV Vogošće kaže da novinari sa lokalnih javnih emitera radije pristaju biti PR općinskih struktura nego na batine. "A i toga je bilo", dodaje. Uz sve to, novinari i urednici se moraju nositi sa pritiscima lokalnih moćnika, o čemu se u široj bh. javnosti malo ili nimalo zna. Nermina Zulić, direktorica RTVUSK, kaže da sve javne institucije u Bihaću bojkotuju tu televiziju, do te mjere da je njihovim novinarima čak zabranjeno snimanje i zvaničnih press konferencija. "Došlo je dotle, da su mi direktno rekli da ne žele surađivati sa televizijom na kojoj ne mogu odrediti u kojoj minuti dnevnik će pojedini prilozi biti emitirani", očajna je Zulićeva. "Mi imamo dokaze protiv svih optužbi, ali to iscrpljuje naše novinare", dodaje.

Profesorica Vedada Baraković sa Univerziteta u Tuzli kaže da javni emiteri služe zapravo kao besplatna promidžba za političare, naglašavajući da su gledatelji postali taoci različitih politika koje upravljaju javnim emiterima. U takvoj situaciji, javne televizije su primorane da se takmiče sa privatnim

Saopćenja za javnost

19.07.2013.

Osuda privođenja novinara Željka Raljića

Udruženje/Udruga BH novinari i Linija za pomoć novinarima najoštrije osuđuju postupak pripadnika Odjeljenja za visokotehnološki kriminal MUP-a Republike Srpske koji su, zbog vijesti objavljene na portalu Istinito, salušavali glavnog urednika ovog portala Željka Raljića zahtjevajući od njega da otkrije izvore informacija i prijeteci da će mu „izuzeti računarsku opremu“.

Vidi cijeli članak

19.07.2013.

Otvoreno pismo Regulatornoj agenciji za komunikacije

Upravni dobor Udruženja/udruga BH novinari u otvorenom pismu izrazilo je najoštiji protest podovom pokušaja Vijeća Regulatorne agencije za komunikacije da jednostranom i nedovoljno argumentiranom odlukom smanji postojeći vremenski okvir za marketing dodijeljen trima javnim emiterima u BiH – RTVRS, RTVFBiH i BHRT.

Vidi cijeli članak

03.07.2013.

Podrška novinarima RTV Goražde

Udruženje/udruga BH novinari podržalo zahtjeve Sindikalne organizacije JP RTV BPK Goražde koja je zatražila od posloводства i uprave ovog medija hitnu isplatu pet zaradenih plaća, poboljšanje radnih uvjeta i unapređenje organizacije posla i svakodnevnog obavljanje novinarskih zadataka.

Vidi cijeli članak

medijima, što u očajnoj trci za oglašivačima rezultira više nego otužnim programom.

Sve pobrojano nas dovodi do zaključka da se u Bosni i Hercegovini javni mediji i dalje percipiraju kao državni, budući da oni svoje račune ne polažu građanima, kako bi morali, već političarima koji se nad medijima izivljavaju.

Grčki scenario

Milan Trivić, direktor BH Radija 1 smatra da u datim okolnostima javni servis - misleći prevashodno na tri velika javna emitera, BHRT, FTV i RTRS - teško da može preživjeti još godinu dana. On smatra da se unutar kuće za koju radi taj problem ne može riješiti, te da je potrebno hitno upumpavanje 'kisika' spolja. "Mi dobijamo novac od građana, a oni imaju puno pravo reći da se taj novac neracionalno koristi. S druge strane, mi smo u očajnoj situaciji - u studiju imamo miksetu vrijednu oko 50.000 KM, koja je na izdisaju. Kad ta sprava 'rikne', a riknut će, mi ćemo prestati emitirati program", kaže Trivić, dodajući da je, generalno, osnovna funkcija javnog servisa ugrožena, "jer je to jedino mjesto na kojem se može razvijati nezavisno novinarstvo".

Strategija proširenja EU 2012-2013 na važnom mjestu ističe ugroženu slobodu izražavanja i medija, te naglašava kako "zabrinjavaju" politički pritisci na medije i polarizacija medija po političkim i etničkim osnovama. U svom pismu predsjedavajućem Vijeća ministara BiH Vjekoslavu Bevandi, u oktobru prošle godine, komesar za proširenje EU Štefan Füle je naročitu pažnju posvetio važnosti pitanja slobode medija i regulatora, misleći na učestale pokušaje ugrožavanja neovisnosti Regulatorne agencije za komunikacije. "U suštini, medijski zakoni u regionu nisu toliko loši koliko je slaba njihova implementacija. Primijećene su prijeteće novinarima, samocenzura zbog uvjeta rada, loše funkcioniranje regulatornih tijela, politički utjecaji i na regulatore i na medije", kaže Jasna Jelisić, politička savjetnica specijalnog predstavnika EU u Bosni i Hercegovini Petera Sørensen, naglašavajući da javni emiteri neizostavno moraju biti neovisni i politički i finansijski i operativno jednako kao i njihov regulator.

Ako imamo na umu ponašanje političara s početka ovoga teksta, uskoro možemo očekivati da domaći javni servis doživi sudbinu grčkog, koji je nedavno odlukom političara jednostavno zatvoren. Pojedini grčki desničarski političari su u proteklom periodu insistirali na terminu "državni servis", ističući da "državni servis odvaja ljude od majmuna".

Kad smo već kod majmuna, teško je ne zaključiti da je nemoguće očekivati da javnom servisu pomognu oni koji najpredanije rade na njegovom uništenju.

(Tekst je objavljen na portalu media.ba)

Javni servisi trebaju biti odgovorniji prema javnosti

Intervju: Igor Soldo, nekadašnji član UO FTV-a

Javni servisi bi morali biti transparentniji i odgovorniji prema javnosti, kazao je Igor Soldo, nekadašnji član Upravnog odbora FTV-a, u intervjuu za naš bilten. Nakon četiri godine provedene u Upravnom odboru (UO) FTV-a, Soldo ističe da javni emiteri u BiH ne ispunjavaju u potpunosti svoju ulogu u društvu i da pojedini izabrani članovi UO ne rade za javnost nego za političke stranke. Vjeruje, međutim, da će ipak biti dovoljno zrelosti kod rukovodstva javnog servisa i političara i da će se javni servis reformisati kako bi opstao i poboljšao svoj status i kvalitet.

E-novinar: Postoji li u BiH javni servis u pravom smislu te riječi? Kakav bi on trebao biti, a kakav ustvari jeste?

Soldo: Javni servisi, usprkos onome što im je propisano kao obveza, ne ispunjavaju u potpunosti svoju ulogu. Niti jedan emiter nema potrebnu dozu odgovornosti kad govorimo o svim društvenim grupama. To je moje mišljenje kreirano na temelju četverogodišnjeg iskustva stečenog članstvom u UO.

Javni servisi bi morali imati i više odgovornosti prema javnosti, bilo odgovornosti finansijskog karaktera (transparentno trošenje dodijeljenog im novca, ostvarivanje pozitivnih rezultata u poslovanju), bilo informativnog karaktera (neovisnost, objektivnost, nepristrasnost...), bilo odgojnog karaktera (kreiranje kvalitetnog obrazovno-odgojnog programa), bilo integrativnog karaktera (promoviranje različitosti, kreiranje ambijenta povoljnog za suživot i toleranciju itd.).

Naravno, uvijek se može gledati i sa druge strane, pa reći „kakva država, takvi mediji“. Ne mogu mediji u BiH u svom programu, recimo, kreirati sliku blagostanja ako je stvarnost potpuno drugačija. Također, društvo je i 20-ak godina nakon rata duboko podijeljeno po raznim osnovama: nacionalnoj, vjerskoj, političkoj, regionalnoj i sl. Toga ni javni servisi nisu pošteđeni. Malo tko više uopće polazi od pretpostavke da javni servisi moraju služiti svima bez obzira na godine, spol, naciju, vjeru, stupanj inteligencije, seksualnu opredijeljenost i sl. Kod nas se a priori polazi sa stajališta da javni servis mora raditi za određenu nacionalnu, vjersku, političku ili neku drugu skupinu. Ako ne radi tako potrebno ga je ugasiti, a otvoriti jedan koji će ispunjavati želje.

Opće nadležnosti javnih medijskih servisa zahtijevaju od njih služenje svim segmentima društva. Te nadležnosti često uključuju promicanje demokracije i razumijevanja među različitim skupinama u društvu. Oni trebaju integrirati sve zajednice i skupine, uključujući manjine, mlađe i starije osobe, te one s materijalnim i zdravstvenim poteškoćama. Kroz raznolike programe javni mediji trebaju njegovati osjećaj uzajamne odgovornosti i povjerenja.

E-novinar: Da li su javni servisi u BiH u službi građana ili političkih partija?

Soldo: Teško je bez detaljne analize o tome govoriti objektivno. Međutim, ono što relevantne međunarodne organizacije navode u svojim izvješćima govori o tome da je veliki pritisak na javne servise, te da se pojedini javni servisi, ili pojedinci u njima stavljaju ili su se stavljali u službu dominantnih političkih subjekata. Pogledajte Izvješće o napretku EU 9.2011-9.2012 i Izvješće o stanju ljudskih prava u 2012. godini Ministarstva inozemnih poslova SAD. U njima možete naći konstatacije kao što je, npr., ona da jedan javni emiter „nastavlja odražavati stajališta dominantne stranke...“, ili konstataciju „...mediji su primijetili da je novinar izvjestio upravo onako kako je to Ministar zahtijevao.“ Naravno, konstatacije se ne odnose na sve djelatnike javnih servisa. Mnogo je onih koji se stavljaju u službu javnosti, građana. Međutim, njima je potrebna pomoć kako javnosti tako i nadzornih organa, kako bi došli do izražaja i postali dominantni.

E-novinar: Na konferenciji o javnim servisima održanoj prošlog mjeseca na Jahorini mnogi učesnici su većinu problema vezanih za javne servise prebacili na način izbora rukovodstva javnih servisa i njihovu nestručnost. Kako Vi gledate na to? Da li bi taj izbor trebao biti profesionalniji i ozbiljniji?

Soldo: Smatram da ne postoji dovoljno samokritičnosti u takvim istupima. Kad bi najveći problem javnih servisa bio način izbora članova UO, to bi značilo da su naši javni servisi na razini njemačkih ili engleskog. Osobno ne smatram da je način izbora najveći problem, postoje veliki strukturni problemi koji blokiraju normalan razvoj javnih servisa. I sad u UO imate profesore, doktore, profesionalce u svom poslu. Doduše, smatram da bi bilo potrebno i u Zakon o RTVFBiH vratiti odredbu o tome da RAK vodi natječajnu proceduru, jer je trenutno rješenje političko. Ne znam hoće li to više uopće biti moguće, posebice ako se uzmu u obzir najave da će se u izmjenama Zakona o RTRS naći odredba

Konkursi

Sarajevski otvoreni centar i Inernews raspisuju konkurs za profesionalno i etičko izvještavanje o LGBT osobama i temama u Bosni i Hercegovini. Novinari iz elektronskih, online, štampanih medija i freelance novinari mogu prijaviti svoje tekstve ili priloge koji afirmišu i promovišu profesionalno i etičko medijsko izvještavanje o LGBT osobama i temama u BiH.

Opširnije

Muzičkazona.ba traži novinare i reportere (volonterski status) iz regije za saradnju.

Novinari i fotografi iz regije (Sarajevo, Banja Luka, Tuzla, Zagreb i Beograd) koji su upućeni u svijet muzike mogu da pošalju svoj CV, motivacijsko pismo, te recenziju jednog albuma koji je objavljen u posljednja tri mjeseca na posao@muzickazona.ba.

Opširnije

Birn ljetna škola istraživačkog novinarstva Balkanska istraživačka regionalna mreža (BIRN) organizuje četvrtu po redu ljetnu školu istraživačkog novinarstva koja će biti održana na Bledskom jezeru u Sloveniji od 25. do 31. augusta. Krajnji rok za novinare da dostave prijave je 5. august. 2013. godine.

Opširnije

Seminar za novinare o kulturnoj odgovornosti medija

Saksonska fondacija za medijsko obrazovanje raspisala je konkurs za desetodnevni seminar za mlade novinare iz centralne i istočne Evrope koji će se održati u Lajpcigu od 16. do 27. septembra 2013. godine. Zainteresovani novinari moraju biti mlađi od 40. godina i odlično poznavati njemački jezik. Rok za dostavljanje prijave je 8. august 2013. godine.

Opširnije

Kanal 6, nova informativna HD televizija sa sjedištem u Travniku, traži novinare, voditelja i tehničare.

Opširnije

koja i pri izboru članova UO ovog emitera zaobilazi RAK.

Veći problem od načina izbora jeste to što pojedini članovi UO, menadžmenta ili uređivačkih struktura nakon izbora na te pozicije ne rade po savjesti i onako kako javnost očekuje, nego se stavljaju u službu određenih politika ili interesa. Ponekad je to na traženje iz političkih ili interesnih krugova, a ponekad je to osobni izbor. Neki od njih te pozicije vide isključivo kao priliku za daljnji napredak i osiguravanje nekog drugog mandata.

E-novinar: Prikriven govor mržnje u vidu diskriminacije, doziranja izjava određenih političara ili ignorisanjem određenih grupa i pojedina i dalje postoji na javnim servisima. Kako ga spriječiti, da li je odgovornost samo na novinarima?

Soldo: Teško je takvo što spriječiti ako se, kao u slučaju BiH, bavite posljedicama a ne uzrocima. Potrebno je preventivno djelovati osiguravanjem što veće neovisnosti javnih emitera, te popravljajanjem položaja novinara, i materijalnog i statusnog, kako bi bili što otporniji na pritiske i pokušaje stavljanja pod političku pasku. Odnosno, kako bi od svog rada mogli živjeti, a da ne budu proganjani zbog toga što govore ili pišu. Inače dolazi do neželjenih posljedica, do autocenzure i sl. Odgovornost, naravno, nije samo na novinarima. Kako sam više puta istaknuo u javnim nastupima, za ono što se događa u javnim servisima odgovorni su svi: zakonodavci, članovi nadzornih organa, generalni i izvršni direktori, programski djelatnici, te regulatorna tijela. Nisu svi podjednako odgovorni, ali svatko nosi određenu dozu odgovornosti. Zbog činjenja ili nečinjenja.

E-novinar: U tekstu objavljenog na portalu mediaonline.ba spomenuli se decentralizaciju javnog servis i stvaranje krovnog rtv sistema sa jakim regionalnim centrima kao recept za budućnost javnih servisa u BiH. Vjerujete li da će biti stručne i političke volje da se takva reforma sprovede.

Soldo: Takav pogled na budućnost javnih servisa, odnosno sustava javnog emitiranja, iznio sam nekoliko puta u posljednje tri godine. Uistinu smatram da je to realan recept za rješenje agonije u kojoj se sada nalaze. Možda nije jedino ili najbolje rješenje, ali smatram da je realno.

Naravno, to nije lako ostvariti. Ovo je komplicirana država. Potrebno je ispuniti mnogo preduvjeta, a u BiH reforme uvijek dugo traju. Reforma sustava javnog emitiranja, kao što znamo, već godinama stoji iako je jedan od uvjeta koje BiH mora ispuniti kako bi nastavila proces euro-integracija. U kontaktima sa predstavnicima međunarodne zajednice stekao sam dojam da oni neće mnogo inzistirati na reformiranju, nego da ćemo to morati uraditi sami ako želimo uspješno nastaviti započete procese. Sve ovisi o domaćim snagama i smatram da će biti dovoljno mudrosti kod nadležnih za ovu problematiku i za rješavanje nastale situacije.

Etičko čišćenje javnog medijskog prostora

Piše: dr.sc. Vedada Baraković

Govor mržnje u bosankohercegovačkim uvjetima termin je koji se najčešće koristio i još uvijek se koristi u kontekstu označavanja etničke i/ili religijske netrpeljivosti i koji je kao takav apsolviran i elaboriran na razini ključnih, prepoznatljivih narativa i diskursa koji su obilježili javnu sferu u ratnom i postratnom periodu. Naponi koje su uložile različite organizacije na smanjivanju govora mržnje odnosili su se uglavnom na jačanje profesionalnosti u medijskom podsistemu te jačanju regulatornih kapaciteta. U tom smislu polučili su značajnim rezultatima te se danas može reći da je situacija u domeni diskursa novinarstva znatno poboljšana da očiglednog, eksplicitnog govora mržnje u bh medijima nema, napose u javnim rtv servisima. To, međutim, ne znači da je potpuno nestao i da se na ovaj problem može staviti tačka. On je samo evoluirao u nove, perfidnije forme koje se teže prepoznaju čime postaju opasnije od onih eksplicitnih i lako uočljivih, zapravo se preobrazio u otvorenu i skrivenu netrpeljivost i netoleranciju na sve drugo i drukčije.

Šta zapravo danas možemo smatrati govorom mržnje? Da li se jezik mržnje može svesti na jezičke diskurse unutar javne sfere? Ko je (sve) odgovoran za govor mržnje? Ko, koga i za šta može sankcionirati za govor mržnje? Na ova i slična pitanja teško je naći jedinstven stav čak i kada se apstrahiraju etnonacionalne pozadine (a one su, nažalost, uvijek i svugdje prisutne). Regresivni procesi u sferi integracije zajednice kao posljedica provođenja politika podjela i održavanja postojećih stanja ogledaju se i u oživljavanju ovoga fenomena i (re)inkarnaciji govora mržnje u novim naracijama i diskursima i svojevrsnim pomacima od etnonacionalnih i religijsko-ideoloških ekscesa u cijele matrice razmišljanja.

Struktura govora mržnje temeljena na suprostavljenosti grupa nosioca identiteta (Mi i Drugi) u osnovi je utemeljena na stereotipima, netoleranciji, nepoštivanju ljudske ličnosti i dostojanstva što upućuje na to da je govor mržnje mnogo širi pojam od narativnog diskursa te da nužno uključuje ukupan društveni odnos spram problematičnih polja u kojima je medijsko izvještavanje važna i nezaobilazna karika. Tako mediji mogu promicati mržnju (netoleranciju) na različite načine: neizbalansiranim izvještavanjem, pridavanjem prevelikog značaja nečemu ili nekome, ignorisanjem nečega ili nekoga (u semantičkom i strukturalnom smislu), nepotrebnim karakterizacijama događaja, pojava, individua i kolektiviteta te neselektivnim otvaranjem javnog medijskog prostora ostalim sudionicima koji se pojavljuju kao generatori netolerancije i mržnje. Posebno su problematični takvi sudionici iz sfere politike.

Javna scena u BiH općenito je prezasićena politikom, političkim liderima i predstavnicima koji (besplatno) koriste javni medijski prostor za vlastitu promidžbu i za promidžbu politika koje su kontroverzne i konfliktne, pogodne za tabloidno i senzacionalističko izvještavanje čemu i javni emiteri sve češće pribjegavaju. Personaliziranje politike i reduciranje djelovanja političkih lidera na ekscesne situacije u medijskim sadržajima javnih emitera mač je sa dvije oštrice. S jedne strane, svakako da je važno ogoliti takve politike i njihove predstavnike i pokazati ih javnosti u svojoj njihovoj sirovosti, surovosti i bezobziranosti. S druge strane, budući da takve politike proizvode različite diskurse konstituirane na politikama podjela sve do frakcija unutar pojedinačnih partija ili stranaka, takvi diskursi postaju dodatni pokretači netolerancije i netrpeljivosti koje se ogledaju u već spomenutim novim oblicima netolerancije, netrpeljivosti i diskriminacije.

Naravno da se ne može odgovornost prebaciti samo na medije i očekivati da samo novinari rješavaju ovaj kompleksan problem. Ovo je problem kompletnog društvenog ustroja i budućih strategija integracijskih procesa i nikako ne može biti izoliran i sveden na pojedine podsisteme društva. Međutim, to ne amnestira novinare (urednike i menadžment) javnih emitera od odgovornosti spram javnosti i ono što javni mediji u BiH mogu uraditi jest profesionalnija selekcija i sagovornika i njihovih izjava te pomak sa incidentalnog i senzacionalističkog ka objašnjavanju o (ne)djelovanju.

Period katarze mogao bi, naprimjer, početi ne(do)puštanjem direktnih snimaka i izjava političara u kojima jedni druge blate, kleveću, pozivaju se na interese i zaštite kolektiviteta, već korektnom interpretacijom suština odluka ili djelovanja bar na jedan mjesec. Bar toliko je bh. javnost zaslužila.

Mediji se ne pridržavaju propisanih zakona i kodeksa

Piše: dr. Radmila R. Čokorilo

Nažalost mora se konstatovati, da i poslije 18 godina od završetka ratnih sukoba u BiH, govor mržnje je i dalje prisutan u medijima. Naravno, ne toliko u formi i obliku u kojem je bio prije deset godina, ali postoji. Samo što je sada govor mržnje ljepše upakovan, odnosno prikriven. Ono na što treba da ukazemo jeste i činjenica da je prisutna autocenzura i cenzura u medijima. Kada je riječ o zakonskim normama BiH može da se pohvali kao malo koja zemlja u Evropi sa zakonima o javnom sistemu i javnim servisima, uredničkim principima i Kodeksom za novinare, ali to je samo na papiru. Niti jedan medij se u potpunosti ne pridržava i ne poštuje sve ono što zakoni i niži podzakonski akti propisuju. Da podsjetim samo da je Mihnenska deklaracija o pravima i obavezama novinara usvojena još 1971. godine, ali ni ta prava i obaveze novinari ne poštuju u potpunosti.

Ono zbog čega je takvo stanje, prema istraživanjima i mišljenju brojnih stručnjaka jeste obrazovanje. Danas se svako može prozvati novinarom ili još gore urednikom. Osnovno pitanje jeste da li su novinari fakultetski obrazovani i da li su urednici osobe koje su završile fakultet i provele deset i više godina u struci? Ne možemo a da ne konstatujemo da raznorazni nepismeni i polupismeni ljudi danas sebe olako mogu nazvati nekakvim pi-arovima ili menadžerima, neobrazovane voditeljke sebe zovu novinaricama, a folk-pjevačice umjetnicama, da i ne govorim o biznis konsultantima, velnes konsultantima, kopi-print operaterima, marketing konsultantima, ofis-asistentima. Iza zvučnih naziva zanimanja najčešće se kriju foliranti koji misle da se ugled može steći preko noći, kriju se oni koji nisu imali izdržaj da završe fakultet koji su započeli, oni koji mijenjaju zanimanja i profesije kao prljave čarape. Nemojte zaboraviti da se profesorom, ljekarom ili sudijom niko ne može samoprozvati. Treba da se ponosite svojim zanimanjem koje se može steći samo upornim, vrijednim radom, odricanjem, nespavanjem i višegodišnjim samosavladvanjem i samoodricanjem. Ne dozvolite da vam bahati, hvalisavi i samouvjereni vlasnici raznoraznih restorana, firmi, privatnih aviona i luksuznih stanova drže lekcije o uspjehu, jer vi ste profesori, a oni su samo vlasnici kvadratnih metara!

Ne smijete zaboraviti da je moć fakultetski obrazovanog čovjeka ogromna i vaš zadatak je od strateškog značaja. U tome je razlika između vas i raznoraznih menadžera, koordinatora, administratora, operatera, bogatih vlasnika lokala i ostalih eksperata za prodavanje magle. U njihovim rukama su projekti, lokali, avioni i kamioni, a u vašim rukama je budućnost ove zemlje.

Nemam namjeru da podcjenjujem bilo koje zanimanje, ali želim svima da vam napomene da je od presudnog značaja fakultetsko obrazovanje. Kao direktori i glavni i odgovorni urednici trudite se da radite s obrazovanim ljudima i da prvenstveno obrazovanje bude uslov za nekoga ko obavlja posao novinara i urednika, a nikako bilo koji drugi uslov.

Napomena: Više vidjeti na sajtu Rajna Dragičević, profesorka Filološkog fakulteta u Beogradu.

Marginalizovane grupe i govor mržnje

Piše: Aleksandar Žolja, Helsinški parlament građana Banjaluke

Helsinški parlament građana Banjaluka je od februara do aprila ove godine radio monitoring medija sa fokusom na izvještavanje o ženama kao marginalizovanoj grupi, nacionalnim manjinama i osobama sa invaliditetom, koji je pokazao da su ove grupe jako marginalizovane u medijima. Ono što je takođe zanimljivo, jeste veza ovog monitoringa sa temom jezika mržnje u medijima. Jako je bitna i terminologija koja se koristi pri izvještavanju o pojedinim manjinskim grupama, kao i ugao gledanja na pojedinu populaciju, koje je uglavnom stereotipno, što dodatno marginalizuje pojedinu društvenu grupu.

Ali možda je najbitnije da su ove grupe jako malo zastupljene u medijima, ili ih uopšte nema. Postavlja se pitanje šta je gore: da ste izloženi jeziku mržnje ili da vas uopšte nema u medijima! Ako generalno govorimo o jeziku mržnje sad smo u situaciji da nije potreban direktan govor mržnje nego samo negativna konotacija o nekom. Time se izbjegava direktan govor mržnje, a postiže isti efekat.

Plan aktivnosti

-Novinarska akademija za studente i mlade novinare održava se u Neumu od 1. do 6. augusta. Tema treninga je govor mržnje i produkcija medijskih sadržaja koji će promovirati smanjenje govora mržnje u javnom prostoru.

Postoji nekoliko značajnih karakteristika koje oblikuju rad medija danas, a o kojima se govori i u posljednjim izvještajima koji su se bavili radom medija i medijskim slobodama u BiH. U Izvještaju u sjeni za BiH iz 2012 koji su radili Vijeće za štampu i Udruženje BiH novinari upozorava se na fragmentiranost i prezasićenost medijskog tržišta, pojačani politički i ekonomski pritisci na novinare i novinarke, porast nasilja nad slobodom izražavanja i pad kvaliteta novinarstva. To sve utiče i na pojavu jezika mržnje u medijima, pogotovo kroz ignorisanje određenih populacija ili kroz negativno izvještavanje.

Linija za pomoć novinarima

Aktuelni slučajevi:

1. Vildana Pečenović - Nezakonite procedure u vezi izbora članova nadzornog odbora u JP RTV USK. Iz FMHL upućen pravni savjet.

2. Edin Ražanica - Urednik portala otisak.ba priveden u PU Brčko zbog objavljivanja presretnutih razgovora između bivšeg gradonačelnika Brčkog i predsjednika Osnovnog suda u Brčkom. FMHL podnijela Zahtjev za informaciju Policiji Brčo Distrikta.

3. Avdo Avdić - FMHL je dobila odgovor od Tužilaštva BiH vezano za prisluskiavanje urednika redakcije vijesti FTV-a. Ured glavnog tužioca je obavijestio FHML da se protiv Avdića ne vodi istraga u Tužilaštva BiH i da se prema njemu nisu vodile posebne isražne radnje.

U BiH postoji određeni kontinuitet u praćenju medijskog izvještavanja o pojedinim grupama, prije svega ženama i nacionalnim manjinama. Ono što smo mi željeli jeste da ponudimo jedinstvenu metodologiju koja bi bila primjenjiva na sve marginalizovane grupe i koja bi uključila i kvantitativnu i kvalitativnu analizu medijskog sadržaja. Polazne pretpostavke su bile da će teme koje se tiču marginalizovanih grupa biti nedovoljno zastupljene u medijskim sadržajima i da će se, u kvalitativnom smislu, potvrditi da se o temama marginalizovanih grupa piše ad hoc, manifestaciono (povodom obilježavanja nekih datuma) i negativno (nemaju, nedostaje, ne znaju, ne mogu, itd).

Svrha samog monitoringa je bila dakle sagledati trenutnu medijsku sliku po pitanju izvještavanja o marginalizovanim grupama na osnovu postavljenih parametara. A pod marginalizovanim grupama podrazumijevamo grupe koje su, ne svojom voljom, isključene iz najvažnijih društvenih procesa poput donošenja odluka, aktivnog pristupa resursima, privređivanja (koje se uglavnom ogleda kroz stope nezaposlenosti), kvalitetnog obrazovanja, kulturnog života, i generalno života dostojnog građana i građanki jedne države.

Monitoring je trajao dva mjeseca, od 25. februara do 26. aprila i praćeno je 12 medija: 4 dnevna lista, 4 web portala i 4 tv stanice - dva javna servisa i dvije komercijalne televizije. Praćeno je izvještavanje o tri marginalizovane grupe: žene i djevojke, nacionalne manjine i osobe sa invaliditetom. Bitno je naglasiti da je u period monitoringa ušao 6., 7. i 8. mart, kada se obilježava Međunarodni dan žena što je kvantitativno uticalo na nešto veći broj tekstova i priloga o ženama baš u tom periodu zatim, u vrijeme monitoringa bilo je vrlo aktuelno pitanje rješavanje presude Evropskog suda za ljudska prava u slučaju Sejdić-Finci što je rezultiralo i relativno velikim brojem tekstova i priloga koji se tiču prava pripadnika nacionalnih manjina. Takođe, monitoring je obuhvatio i Međunarodni dan Roma, što je takođe bio povod da se o ovoj nacionalnoj manjini pojavi nešto više priloga i izvještaja.

Međutim, nas je posebno interesovao kvalitet izvještavanja, kontekst u kojem se piše/izvještava o marginalizovanim grupama, te jezik i stil pisanja. Naprimjer, naslovi priloga bili su informativno narativni (175), ali zabiježeno je i 21 senzacionalistički naslov, 19 metaforičkih i 13 emotivnih. Svi mediji osim Nezavisnih novina i BN televizije koriste rodno senzitivni jezik. Na javnim servisima se koristi rodno senzitivni jezik, međutim, ove grupe kao i na drugim medijima nisu dovoljno zastupljene na javnim servisima.

BN nema politiku upotrebe rodno senzitivnog jezika (rsj), tj. dosljedna je u upotrebi muškog roda prilikom navođenja titula i funkcija koje obavljaju žene. Pres u principu koristi rsj, s tim što je i u ovim novinama zabilježeno par odstupanja od ovog pravila. Dnevni avaz koristi u većini slučajeva, rodno senzitivni jezik, uz par izuzetaka koje smo skloniji pripisati lekotorskoj omašci, nego nekoj politici kuće. Oslobođenje koristi rodno senzitivni jezik, uz opet par uočenih nedosljednosti, gdje se npr. u istom tekstu spominje predmetni nastavnik Zinka i dekanesa Miroslava. Nezavisne novine ne koriste rodno senzitivni jezik.

Neki od zaključaka monitoringa su: nastavljen trend ad hoc, manifestacionog, negativnog i ovome dodajemo i uslovno govoreći humanitarnog pisanja o marginalizovanim grupama; smanjena upotreba stereotipnog i politički nekorektnog izvještavanja; prisutna je neujednačena politika upotrebe rodno nesenzitivnog jezika, neprofilisanje novinara, sa izuzetkom novinara koji prate crnu hroniku i nacionalne manjine u Oslobođenju.

Impressum

Redakcijski kolegij biltena

Velida Kulenović
Mirza Sadiković
Siniša Vukelić
Admir Kadrić
Vladimir Šušak
Alena Beširević

Urednik

Adis Šušnjar

Tehničko uređenje

Arman Fazlić

Udruženje/udruga BH Novinari

Kralja Tvrtka 5/5, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Tel/Fax +387 33 223 818; + 387 33 443 072
e-mail: bhnovinari@bhnovinari.ba;
web: www.bhnovinari.ba